

IŠEIVIŲ DRAUGAS.

Skiriamas svėtimoj šaly gyvenantiems lietuviams

Adresas Redakcijos ir Administracijos: Rev. JOS. NORBUT, Mossend, Lanarkshire, Scotland.

No. 37

28 LAPKRIČIO, 1914 m.

Vienas numeris 2d.

NUO REDAKCIJOS.

Išėivių Draugas

eis kas subatą, kartais ir tankiaus.

Kaina metams 8/-, pusmečiui 4/-, trims mėnesiams 2/. Amerikoj kaina metams \$2, pusmečiui \$1, trims mėnesiams 50 ct.

PRANEŠAM savo skaitytojams, kad *Išėivių Draugas* leidžiama į Lietuvą. Kaina į Lietuvą: metams 8/ pusmečiui 4/, 3 mėnesiams 2/. Užrašyk giminiems.

PAMALDOS bus 29 Lapkričio Mossend, 6 Gruodžio Glasgow ir Auchinleck, pastarame ant 12½ val.

Kalėdavimas 29 Lapkričio Craignenk nuo 2 val. ir Mossend po pamaldų. 30 lapkričio Glebe St. ir John St. (Hunter's Building), Bells-hill. 6 Gruodžio Auchinleck'o apskritys (Scars Rows, etc.) po pamaldų. 6 ir 7 Gruodžio Bridgetown, Glasgow.

SIANDIENĄ, 28 Lapkričio nuo 10 val. ryto. Old Masonic Hall, Bellshill, delegatų aukų klausime suvažiavimas. Prašome atvykti vien delegatus.

Šv. Kaz. Par. Dr. Komitetas

KĄ rinkti į aukų komitetą? Ne lengva nurodyt, patįs delegatai suvažiavę galės lengvai šį klausimą išrišti. Į delegatus išrinkta nemažai žymių ir žinomų iš geresnės pusės lietuvių, ką vertai galėtų būti išrinkti komitetan. Neskaitant abiejų kunigų delegatais yra: p.p. Bancevičia P., Ant. Senikas, J. Kriščiūnas, K. Matulaitis, S. Mikaitis, Voitkevičia, Lutkevičia ir daug kitų Škotijos lietuviams ne svėtimų. Bet komitetas neapsimokėtų per daug skaitlingas, pakaktų šešių ypatų. "Išėivių Draugo" redakcija mano, kad geriausiai tiktų balsuoti už kun. Šveistrį, p. Bancevičia, Seniką, J. Kriščiūną K. Matulaitį ir S. Mikaitį.

IŠ KARĖS LAUKŲ.

(SAVAITINĖ PERŽVALGA.)

Mazojoj Lietuvoj

tebsitėsia mušiai tarpe rusų ir vokiečių. Kartą laikraščiu paminėta, jog rusai pradėję užpuldinėti Tilžę, užėmė Langshargen'ą ir t.t. Tas parodytų, jog galutinai vokiečiai išvaryti iš Kauno rėdybos parubežio. Tečiaus nesant tikrų, oficiališkų žinių, sunku įspėti, kur šiaur-rytinėje Prusų dalyje dabar kariaujama.

Nuo Stalupenų vokiečiai pasitraukė ant Gumbinės ir dabar tvirtai ten laikosi. Čia rusai skelbia einą pirmyn, bet vokiečiai sako rusus sulaikę ir neleisų pažengti toliau. Mušiai eina kuosmarkiaus, bet didelios pažangos čia nematyt, nes vis šaudomasi ant vietos. Panašiai ir prie Mozurijos ežerų. Rusai užėmė tris tarpuežerius, bet toliau kol kas nepajiegia eiti.

Svarbiausieji savaitės atsitikimai — tai

Lenkijoje

mušiai tarpe rusų ir vokiečių. Vokiečiai atmušti nuo Varšavos iš pusės Kelcų. sutraukė didelę, arti pusės milijono, kariumenę ant abiejų Vislos krantų tarpe Thorno (vokiečių tvirtovė) ir Plocko ir pamėgino perlaužti rusų eiles, kurios grynė kelią į Varšavą. Rusai tokio smarkaus užpuolimo nesitikėjo, todėl vokiečiams pasisėkė čia gerokai atstumti rusus, užimti liniją tarpe Vislos ir Vartos upių, miestelius Kutno, Lenczyca, daėiti beveik iki pat Lodziaus, taip kad vos keli maršai teskyrė nuo Varšavos. Bet tuo tarpu ir rusai pradėję atsispirti, susilaukė pagelbos ir ant palyginamai siauro ploto tarpe Vartos ir Vislos, prasidėjo vienas iš didžiausių mušių. Neužilgo rasai ir čia pradėję imti viršų ir jau nuo Zgierz-Tuszyn (pagal Lodz) toliau vokiečių neleido. Rusų žinios čia paduoda, jog rusų kariumenės dalis išibrovė vokiečiams į užpakalį ir šonus, todėl pagal Kutno suėmė apie 12,000 vokiečių į nelaisvę. Vokiečiai jau

temaną kaip lengviausiai išbėgus ir pradėję trauktis ant visos linijos nuo Zgierz, Szadėk, Zdunska-Wola, rusams kliuvą daug armotų, nelaisvių sr t.t. Vokiečiai gi pripažįsta, jog rusai susilaukė sau pagelbos užlaikę vokiečių pažangą, bet neprisiapazįsta pralaimėjime, sako, kad visur atmušę rusų užpuldinėjimus, kad užpuolimas pagal Kutno daug davęs pelno: sumušę ten rusus ir pastarieji nustoję ten iki 50,000 žmonių, atitraukę rusus nuo Čenstakavos-Krakovo.

Pagal Vielun rusai patėmijo naują vokiečių koncentraciją: norėta netikėtai su didelėmis spekomis ir čia užpulti. Bet rusai greitai sumaišė tuos užmanymus. Nuo Čenstakavos-Krakovo ėjo irgi smarkus mušiai, čia rusai irgi paėmė viršų ir suėmė apie 5,000 vokiečių į nelaisvę, o arti Krakovo apie 7,000 austrijokų. Palengvel žengiama prie Krakovo apsupimo: rusai visai arti priėjo iš šiaurės, iš rytų užsilaikė ant upės Dunajetz ir miesto Tarnow, iš pietryčių užėmė Nowy Sandec (Galicijoj). Mažiau tikros žinios paduoda, kad jau Krakovas iė dalies apsiaustas, kad jau prasidėjo fortų ir miesto bombardavimas. Bet oficiališkų žinių iš rusų nėra, arba labai tėra mažai, gi šiaip jau korespondantai labai tankiai apsimeluoja.

Galicijoj

rusai užėmė Karpatijos tarpkalnius ir kelius, perėję kalnus pasirodę net ant 50 mylių Vengrijos gilumo. Bet didelio svarbumo tokiam išikišimui kazokų priduoti negalima.

Ant **KAUKAZO** rusai paskelbė vėl pradėję maršą ant Erzerumo, sumušę turkus pagal Tehorok Turku veikę 4 korpusai vedami vokiškų labiausiai aficerių. Rusų ant Kaukazo esą į 10 korpusų, apie 450,000 kariėvių. Pagal Batumą (turku pusėje) einą smarkus mušiai.

Prancuzijoje

permainų nėra. Vokiečių užpuolimai Flandrijoj ir ant Ypres miesto nepasisėkė. Dabar vokiečiai išnaujo rengiasi užpalti Ypres arba vėl pamėginti prasilaūžti ant Duiquirque-Calais. Laikraščiai skelbia, kad tai vėl esąs „paskutinis“ vokiečių užpuolimas prieš pasitrauksiant. Nereikia manyti, kad Prancuzijoje nieko neveikiama: tenai eina kuodidžiausieji mušiai, krinta tukstantai žmonių, tik mušasi vis ant vietos, netaip kaip Rusijoje, kur rusai pirmiausiai paprastai bėga, paskiau apsistoja, po dliaus pradeda vytiš.

Anglijai

nepasisėkė Afrikoj, kur burys anglių užpuolė vokiečių koloniją, bet pradėję apie 1000 žmonių-gavo be naudos pasitraukti. Užtai Mesopotamijoje jurininkai (Raudonos jūrės) ir indijonų pestininkai paėmė be didelio vargo miestą Basrah, sumušę visą korpusą turkų. Šiaip jau ant jurių vokiečių povandenini laivą paskandino anglai, o minininkas sudužo į vieną danų garlaivį.

Serbijai

visai blogai, nes giriasi pergale, kurioj suėmus...7 austrijos aficerius ir kelius desėktus kariėvių. Austrijos kariumenė bombarduoja Bielgradą.

Italija buk ketinanti atvirai stoti prieš Austriją tik norinti prisirengti geriau. **Rumunija** ir **Bulgarija** irgi negalėsiančios palikt nuošaliai, nes serbai kas kart labiau spaudžiami.

NAUJESNĖS ŽINIOS, 26 Lapkričio vakarinės, skelbia, jog tikrai **Rusai** labai sumušę vokiečius arti Lodz Apsupę vokiečių du korpusu ir nežinia, ar daug kas iš vokiečių pabėgo. Eina gandas nuolat patvirtinamas, jog rusai suėmė pagal Brezin ir Tushin, vienoj vietoj visą korpusą, apie 45,000 žmonių su armotomis ir t.t. Nuo Varšavos pasiensta į Lodz 48 tušti traukiniai gabenimui vokiečių belaisvių į Rusijos gilumą. Visoj linijoj nuo Tilžės iki Krakovo rusai emą viršų. Vokiečių centras, vedamas paties

IŠ KARĖS LAUKŲ

ipėdinio, kron-princo, traukiasi betvarkiai. Rusai suėmę arklius paties kr u-princo, karėtą kaizerio su jo apsiaustu viduj. Kalbama, kad 36 frankiniai su vokiečių belaisviais pravažiavo pro Varšavą. Pats generalas Hindenburg, viršiausias vokiečių vadas, gavęs bėgti skubiai. Rusai beveik sunaikinę 7 vokiečių korpusus. Tarpe belaisvių esą nemažai vokiečių gvardijos kareivių. Vokiečiai nustoję daug armotų mažų ir didelių, daug vežimų ir t.t. Vienoj vietoj jie mėginę prigauti rusus persirėdę kazokais, bet tas nepasisekė jiems: rusai pažinę. Žinoma, jog nemažai čia paražinimo. Bet visgi vokiečiai turėjo nemaž nukentėti.

Laikraščiai giria rusų išnašumą. Rusai temečkavę per purvynus tukstančius varstų, kaikurie įpulkai laikėsi pirmoj linijoj, nuolat kariaujant, užpuldinėjant vokiečių tranšėjas, per ištisa 30 dienų be poilsio, dabar gi lygiai gali ir bėgti nuo vokiečių ir juos vytis: išnašume su jais negalinti susilyginti joki a-saulij armija.

Prancuzai-Anglai

buk atmušę nuo vokiečių Dixmude. Vokiečiai susilaukę apie 120,000 naujų kareivių Prancuzijoj ir mėginę perlaužti prancuzų linijas.

NAUJAUSIOS ŽINIOS

patvirtina vakar paskelbtas ir praneša, jog 1-^{os} klesos karės laivas „Bulvark“ žuvo. Iš 750 žmonių išgelbėta tik 14. Laivas žuvo sproguos savajai amunicijai, o ne nuo vokiečių minos, bent taip manoma.

Išpildykime Priedermę Kas link Savo Tėvynės ir Tautiečių.

Baigias prirengiamasis darbas Škotijos lietuvių aukų organizavimui Lietuvos nukentėjusiems. Visos jau beveik Škotijos lietuvių kolonijos išrinko po vieną, ar kelis pasiuntinius į taip vadinamą viešą suvažiavimą rinkt komitetui, kurs tų aukų rinkimą turi sutvarkyt, aukas priimt ir į Lietuvą pasiųst. Diena po dienos išuž ta valanda, kuomet suvažiavę iš visos Škotijos lietuvių igaliojiniai delegatai ištars savo paskutinį žodį, o tas žodis įsakys ir paragius visus lietuvius išpildyt priedermę kas link savo tėvynės-Lietuvos ir tautiečių, karės suvargintų.

Nebuvo dar tokio reikalo svarbaus ir rimto, kurs būtų galėjęs primint taip jautriai išeiviams tėvynę Lietuvą, užgaut visų gyvenančių svetur lietuvių širdis, kaip šitas reikalas—šelpit Lietuvą šiam karės laik! Žinios apie Lietuvą iš laikraščių, iš laiškų, nors nevisos ir nevisuomet pilnos, nušvietė bent kiek vargingą Lietuvos padėjimą. Daugelio išeivių liko tenai tėvai, broliai-seseris tikri ir tolimesni gentis-pažįstami-kaimynai, o visų žemė-kraštas tėvynė Lietuva!

Reikia abejoti apie to tautystę, prisipažinimą prie Lietuvos ir lietuvių, apie jo tėvynės (tėvų ir avo žmonių) meilę, kaip apie dorą,

prakilnų ir aukštesnį jausmą, kurs nepanorės šiuo sykiu bent kiek, pagal savo išgalės, tos priedermės išpildyti-paaukaut Lietuvai, sušelpit savo tautiečius. Be abėjo išeivių padėjimas nevisų ir nevisur geras, arba pilnai užtenkamas. Nors uždariai būtų didesni neg Lietuvoje, bet pragyvenimas brangesnis: išeina beveik ant to paties. Bet apsidairykime aplink save...ar ištikrųjų daugybė mūsų išeivių Škotijoj neišleidžia be reikalo ir daug pinigų? Nesakau reikalingsiems pragyvenimo dalykams. Ne, bereikalingiems, stačiai iš visų pusių kenksmingiems—kad ir girtybei. Pagal pačių Škotijos lietuvių apokavimo lietuvių išleidžiama čionai nemažai pinigų girtybei. Yra visiems žinomų geriančiųjų, kurie išleidžia po £1 kas mėnesi, per metus £12. Jei tokių Škotijoj rastume tiktai 100 žm., tai susidarytų £1200 suma per metus, rusiškais pinigais maždaug apie 11 tuks. 350 r. Tai jau mažiausiai. O jeigu tokių atsirastų daugiau... jeigu suėmus kravon visas lietuvių pramogas: veseles, krikštynas, vaišes ir t.t. apskaitytume, kiek čia išleidžiama alkoholiui, dar pridėtume metinę sumą, išleidžiamą smuklėse, tai drašiai galėtume priimt tą sumą, aukščiaus paduotą, o gal dar žymiai didesnę. Jei tą tiktai sumą padidintume dešimt sykių, t.y. per 10 praėjusių metų būtų išleista £12000. Ar girdite?...Rusiškais pinigais apie 113 ir pusę tukstančio rublių! O jeigu tas pats turėtų būti ir toliaus per ateinantį dešimtį metų! Tat faktiškai išeina, kad Škotijos lietuviai pinigų turi, nes daug jų kasmet išleidžia, ant niekų. Jeigu šiandien jau visi lietuviai mus tėvynėje Lietuvoje neragauja svaiginančių gerimų kelintas mėnuo, karės laike uždraudus degtinės alaus ir kitų spiritinių gėralų pardavinėjimą, tai Škotijos lietuviams reiktų sukurst ir gi, ir ką lig šiol išleidavo girtybei kas mėnesi, ar kas savaitę, arba bent dalį to aukant nukentėjusiems Lietuvoje nuo karės.

Čia gali ir turi aukaut visi: vyrai ir moteris, ženočiai-vedusieji, pavieniai-cingeliai, nes visų lygiai tėvynė-Lietuva, o visos taipogi moteris ir mergaitės dirba ir uždariauja: fabrike, dirbtuvėje, arba namie, atlikdamos namų darbus vyrams į darbą išėjus. Kitos tautos, kaip antai lenkai, čekai, rusinai reikalui atsiradus moka sudėt milijonus. Čekai savo laike steigdami savo viešą tautišką knygyną sudėjo dides aukas, o moteris ir mergaitės aukavo pardavusios savo suknes.

Taip, jeigu žmonės šelpia svetimus, anglai taip maloniai šelpia belgus, prancuzai saviškius, rusai savo, pagaliaus, renka aukas Lenkijai—mės turime atjaust Lietuvą—lietuvius. Tegul bendra nelaimė mūsų brolių-lietuvių suvienija mus visus, teatgimsta mus širdyse tėvynės-tautos ir krašto Lietuvos meilė!

Išpildykime savo priedermę kas link savo tėvynės ir tautiečių!

Kun. A. Šveistrys.

VOKIEČIŲ PASIPUTIMAS.

Rusų dienraščio korespondentas G. Petrovas „R. Sl.“ 16 rugsėjo rašo, pats savo akimis matęs ir skaitęs dieninį vieną užmuštojo vokiečių aficerio, kurs taip išsireiškia apie savo priešus:

„Prancuzai—tai alkani nevykėliai—kapoti kopustai vokiečių dragunams ir gusarams. Belgai—niekinga minia, paišini juodadarbiai, prancuzų sukvalinti. Anglai—išnaudotojai—pirkliai, prekiaujantys svetimu krauju, juos vokiečiai privers gaudyti žuvis savo stalui. Lenkai—kailių banda: vokiškoji Lenkija—tai utėlėti kailiniai, kuriuos prusai išvalė. Rusai—laukinių žmonių gauja. Prusai išgainios juos su botagais, Rusiją gi, šitą didelę mėslo kruvą, pavirs vokiečių daržu. Varšavą mės paimsime plikomis rankomis: Varšava—didelis miestas linksmas. Rusai tenai nusigers, sėdės kiauras dienas ir naktis kavinėse, restoranuose, mės ateisime ir visus suraišiosim karnomis. Iššluosime su šluotražiu visus rusus iš Lenkijos ir pasitaisysime tenai sau žiemos buveinę.“

Rusų laikraštis „Novoje Viemia“ paduoda kaizerio Vilhelmo kalbą, kurią pasakęs savo kariūnėnei Breslavo išleidžiamas į Lenkiją: „Po nemirtingų karžygiškų darbų, kurie bus įrašyti istorijoje aukso raidėmis—Belgijoje ir Prancijoje, mums stovi prieš akis kova su Rytų imperija (Rusija), pavydo ir apgaulės pilna.“

Mano tėvų sapnai pildos: išaušo diena, kurioje aš su savo armijomis turiu pereiti Vislę ir Nemuną ir prijungti prie savo karalystės Lenkų karunos žemes. Buvusiųjų Vokietijos valdovų klaida bus atitaisyta...Ko jie nepadarė, tat atliksime mės.“

Prieš 3 mėnesius, karei prasidėjus Vilhelmas 19 Liepos nuo gonkų savo rumų Berlyne pasakė, kad karė likus užmesta Rusijos, kuri nori užkariauti Vokietiją ir atimti tuos stogus, ant kurių vokiečių biednuoliai sodina bulbes, o dabar Vilhelmas šneka jau apie savo tėvų svajonių išsipildymą.

Bet tos tėvų svajonės-sapnai kaizeriui matomai, nemažai įkyrėjo ir sveikatą suėdė. Pranešama, kad Vilhelmas esąs visai pražilęs. Nors jau ir amžiaus turi 55 metus.

Vokiečiams Suvalkiją užpludus ir laikraščiai, tenai išeinantieji buvo sustoję. Dabar vėl pradeda išeiti „Šaltinis“, „Spindulys“ ir kiti. Teko matyt ir skaityt „Šaltinio“ 37-43. Daug žinių, kurios buvo tilpusios apie Lietuvą „Iš. Dr.“, patvirtinama. Beto minėtas laikraštis paduoda daug ir naujų žinių.

Iš tiesų labai nukentėjęs Alytaus miestelis ir apylinkės. Taipogi Miroslavas (Slabada). Rugsėjo 24 sudegus ir Miroslavo bažnyčia. Iš apylinkinių sodžių labiausiai nukentėjo: Mančiūnai, kurie visai išdegti ir Talokis Alytaus par. Radžiūnai, Kurnėnai ir daug kitų. Besitraukdami vokiečiai išdeginę armotų šuviais pusę Beržininkų miestelio. Marijampolės mies. tiek ateinant, tiek pasitraukiant vokiečiams palikęs sveikas. Tikt rinkoje puolę keletas bombų. Vokiečiai išnešę visus valgomas daiktus ir šiltus drabužius. Seinuose vokiečiai viešpatavę 10d, paėmę Seinus be šuvo, užtat lėję nebuvę pikti. Rupinėsis tiktai surast sau butus, arkliams pastogę ir skaniai pavalgyt. Tuščiuose namuose apsigyvent

nenorėję: bijoję; brukosi prie žmonių; ypač kunigų kambarius mėgę. Visur vokiečiai stengėsi buti mandagiais, bet ne visur jiems tai sekėsi. Ko gražumu negavę, ėmė per prievartą. Jei kas neatrakino sandėlio, kur mėsa, pašaras: šienas, avižos, atlupo duris, ėmė ką rado. Žmonės gąsdinę atkištais šautuvais, bet nė vieno neužgavę ir nieko negadinę. Už daiktus mokėję pinigais, bet daliję ir raštelius, su kuriais galėsią atsiimt pinigų karei pasibaigus. Daugelis žmonių skundėsi negavę nė raštelių. Kai kurie graudžiomis ašaromis rėkia netekę tai viso šieno, tai visų avižų, tai uždaro. Didžiausias nuostolis tiems, kurių vokiečiai išvedė visus arklius nė „dėkui“ nepasakę. Kontribucijos Seinams nereikėję mokėti. Buvęs, mat tenai korpuso štabas su daugeliu generolų, paprastam komendantui-aficeriui nedrąsu buvę parodyt savo „galybę.“ Vienas toksai komendantas buvęs išdrišęs nusivest į magistratą Jo Eks. Vyskupą drauge su kitais miesto užstovais, bet vos spėję apie tai pranešti generolui, kaip vėl tapęs paliuosuotas. Vilkaviškyje iškėlę oran visus vyriausybės istaigos trobėsius. Druskininkų didesnė dalis miestelio ištiesų išdegusi. Vokiečiai užėmė Suvalkiją seimyninkavę kaip norėję. Visokius įsakymus duodavę per kunigus, kuriuos labai prikamavę. Pasitraukus vokiečiams pie kaikurių kunigų prikibę rusai. Buvę suėmę Suvalkuose kun. Stankevičių ir Baltrušaitį. Augštesnioji kariška valdžia pateisinus visuos tuos kunigus ir paleidus, kaip nekaltus. Kun. Juoz. Olekas, Seinų kapitulos kanaaninkas, užpludus vokiečiams Seinus ir liepus išsikraustyti iš savo gyvenimo nuėjęs į zokrastiją ir umai pasimiręs širdies liga. Slabados (Miroslavo) ir Pajevonio bažnyčios visai sudegusios. Simno Naumiesčio, Zapiškio ir Garlevos dikčiai apšaudytos arba nugriauti bokštai.

Vilkaviškio bažnyčios taipogi nugriauti bokštai. Alvyto Pajevonio ir Naumiesčio bažnyčiose buvę užmušti žmonės. Naumiesčio klebonija ir didelė miesto dalis visai išgriauta. Visų Paprusės pasienių vis daugias ir daugias išdeginama ir sunaikinama gyventojų.

„Saulės“ kursai perkelti į Vilnių. Rusijoje susidaręs komitėtas šelpit Lietuvos ir Lenkijos pabėgėliams į kitus miestus. Tasai komitėtas atidaręs savo skyrių ir Vilniuje. Komitėtas isteigtas Didėsės kuni-gaikstytės Tatjanos vardu. Jo pirmininkas esąs senatorius Neigardtas. To komitėto skyrius Vilniuje dirbas išvien su visomis tautomis. Lietuviai pabėgėliai ir gauna pasalpa iš to komitėto. Komitėtas atidengęs Vilniuje 3 valgyklas. Kasdien duodama 250 pietų be užmokesčio. Per pusantro mėnesio komitėtas išdavęs 28 vien valgiui sušelpęs daugias kaip 7 tuks. šeimynų.

NUO APLŪZUSIOS GRICELĖS IKI VATIKANO RUMŲ.

(Šventojo Tevo Pijo X gyvenimas.)

IX.—MANTUOS VYSKUPAS.

Naujas Mantuos vyskupas dar kelius mėnesius praleido pas savo matušes, gimtiniame Riese. Nekartą dar aplankė Castelfranco, o salzaniečiams pasakė paikų pamokslą. Galima numanyti, kaip Salzano žmonės puikavosi prieš savo kaimynus, kada jų buvęs klebonas vyskupo parėduose išėjo su iškilmingomis šv. mišiomis. Be abėjos, jog tuomet jie pamiršo tą, kaip kitą kartą sutiko Sarto, vos į klebonus paskirtą, mūrmėdami: paskyrė mums į klebonus piemenų piemenį, Tombolo kamendorių!...

17 Balandžio 1885 m. vyskupas Sarto atsisveikino su savo giminėmis ir išvažiavo į Mantuą.

Mantuos vyskupystė prigulėjo prie didelesnių Italijoje, bet buvo labai apkeista. Pats miestas, kita kartą garsus Gonzagų sostapilis, turėjo apie 30,000 gyventojų. Vyskupijoje buvo 153 parapijos, tarpe kurių viešpatavo pilna anarchija, nesutikimai. Ne tik žmonių tarpe prasiplatinusios buvo politiškos ir tikiškos partijos, bet ir patys kunigai ne visi buvo Bažnyčiai ištikimais. Daug parapijų visai neturėjo kunigų. Seminarija dar vos buvo tepradėta tvarkyti. Visur matėsi suirutė. Nelengvas darbas laukė čia Juozapą Sarto: sutvarkyti viską, atitaisyti, atstatyti.

Dar važiuodamas į sau naują paskirtą dirvą, vyskupas Sarto rašė: Jūsų vyskupas, neturtingas visame kame išskiriant gerus norus, neturi kitiškų tikslų, kaip pasidarbuoti naudai jūsų dušų ir sudaryt iš jūsų vieną šeimyną iš prietelių ir brolių." O išvažiuodamas drąsiai but galėjęs parašyti, jog tikslą savo pilnai beveik pasiekė.

Pirmausiu vyskupo rūpesčiu buvo išauklėti gerus, dievobaimingus, uolius ir sveikus kunigus. To delei labai daug laiko pašventė Seminarijos sutvarkymui. Čia jis pats prižiūrėdavo net smulkausius dalykus. Taip besirūpinant klerikų skaitlius umai padidėjo. Jau 1886 m. galėjo vyskupas rašyti savo pažįstamiems: „Reikia eiti pasitikti suvažiuojančius į Seminariją jaunikaičius. Turiu dabar 147 kvartarantus, iš kurių kiekvienas apdovanotas baisiausiu apetitu: galėtų suvalgyti bil ką ir viską!“

Bet nemažai rūpinos ir apie senesnius kunigus, visur parodydamas gerą politišumą, taktą ir atsivėlgimą į aplinkybes, bet kartu nepraleisdamas svarbesnių iškrypimų be baudmės. Nuo pirmų vyskupavimo metų pradėjo lankyti parapijas ir per 3 metus aplankė visas vyskupijos bažnyčias, ant vietos patyrdamas visokius parapijų reikalus. Lankydamas bažnyčias pats ne tik suteikdavo Dirmavonės sakramentą, bet ir pasakydavo pamokslus, laikydavo iškilmingas mišias, spavėduodavo ir dalindavo

š. Komuniją. Tuoj, kaip tik užbaigta prisirengimai, sušaukta vyskupijos sinodas kunigų suvažiavimas, kurio nebūta jau keli šimtai metų Mantuoj.

Taip pasidarbavus greitai Mantuos kunigai tapo pavyzdžiu del apie linkės vyskupijų. Gi geri kunigai pusė atlikto darbo prie katalikiškų dorybių atgaivinimo visoj žmonių daugumoje. Todėl neįstabu, kad pasidarbavus uoliai kunigams, už kiek laiko Mantua tarsi persikeitė, liko viena iš katalikiškiausių vyskupijų Italijoje. Kunigai, vyskupo savo paraginti, uoliai ėmėsi darbo, panokindavo žodžiu, parodydavo paveiklu, o žmonės, kad ir labiau užkietėję, tankiai nulenkdavo savo puikybės pilnas galvas prieš altorių ir jo tarnus.

Vyskupas Sarto gerai suprato, jog didžiausias tikybos priešas-tai tamsumas. Teisingai jisai kalbėdavo į savo auklėtinius: *vieno dalyko katalikų mokslas tereikalauja: jį pažinti gerai; to delei nepasmerk to mokslo pirm, negu su juo apsipazįnsi. Tikyba nesibijo mokslo, bet bijosi tamsumo ir stokos pažinimo.* Kad tą tamsumą išblaškyti, jis liepė prie kiekvienos bažnyčios įvesti katekizmo pamokas. Tiems krikščioniškų tiesų išguldymams visad jis pridūdavo daug svarbos: *verčiau, sakydavo, apieist šiaip jau pamaldas neg katekizaciją.*

Nesibijoję jis irgi jokių naujų judėjimų, draugijų, užmanymų, kaip nesibijojė nė vienas išmintingas katalikas, žinoma, atmesdamas užmanymus kvailius, idėjas kenksmingas. Antroj pusėje XIX šimtmečio kilo pasaulij socialis judėjimas, kuris nemaž rado pasekėjų. Mantuos vyskupas buvo pats tarpe pirmų to judėjimo globėjų, tik atskirdamas socializmo nuo „socializmo“, kurs, tankiai, labiau ir teisingiau galėtų pasivadinti anti-krikščionyste; apie panašios rūšies „socialistus“, kokių susilaukė Lietuva, italijonai niekad nežinojo, šiandien irgi neprisi- pažinti, jei tik galėtų pažinti. Bet ir Italijoje socializmas, jei mažiau neg Lietuvoje rėmėsi bedievybe, tai dar daug savyje maitino svajonių, neteisių principų. Mantuos vyskupas pats ėmėsi gvildinti krikščioniškojo sociališko surėdymo klausimus, to delei 1890 metuose jis sušaukė pirmąjį Italijoje socialinį kongresą *Piacenzoj*.

Kad labiau paraginus žmones prie pamaldumo, jis iškilmingai apvaikštino 300 metines sukaktuves nuo mirties šv. Aljozjo Gonzagos ir aštuonių šimtų metų paminėjimą šv. Anzelmo, užtarytojų Mantuos. Žmonių į tas šventes suplaukė galybes iš aplinkinių net vyskupijų.

Garsas apie nepaprastų privalumų vyskupą jau tuomet taip buvo didis, kad tulas profesorius iš Liceo mirdamas pareikalavo neatbutinai jam parkviesti vyskupą Sarto, atsisakydamas kitus prisiūmti. Tame atvejuje vyskupas pats nuvyko į Liceo.

LIETUVIAI ŠKOTIJOJ

II.—LANARKHIRE.

10.—*Craigneuk*.

Netaip dar seni laikai, kada du nedideli miesteliu, Motherwell ir Wishaw skyrė gerokas gabalas gryno lauko, kada vos kur-nekur pakelyj glaudėsi nedidelė gricelė. Laikai tie prabėgo, Motherwellis ir Wishaw iš miestelių išaugo į gerokus miestus, pakelyj jau beveik nepertaukiama eile iš abiejų pusių riogso dideli muriniai namai, žiba langai kriautuvių, matosi diktokos įvairių tikių bažnyčios. Dabar jau drąsiai galima pranašauti, kad nepertoli ir tie laikai, kuomet Motherwell-Wishaw sudarys pilnai vieną didelį miestą virš 100,000 gyventojų.

Beveik pats vidurys pakelio tarpo Motherwell ir Wishaw užimtas miestelio *Craigneuk*, kurį beveik tokiomis pat teisėmis galim pavadinoti ir Motherwell'io ir Wishaw priemiesčiu. Čia artimai randasi geležies fabrikas ir kitoniškos dirbtuvės, nepertoli irgi nuo anglių kasyklų. Gyventojai, žinoma, daugiausiai darbininkai ir amatninkai.

Craigneuke gyvena nemažai atėjunų airų, italijonų ir t.t. Lietuvių čionykščia kolonija priguli prie žymiausių Škotijoje. 1914 metų pradžioj jų čia priskaityta 451 dušia, tame skaitliuje suaugusių vyrų 169, moterų 96, vaikų 186. Savo šeimynas turėta 78 vyrų. Vienas lietuvis ženotas su anglie-protestone. Be to dar čia gyventa šalyp lietuvių 21 lenko: 8 vyrų, 5 moterų ir 8 vaikų, sudarančių 3 šeimynas, ir vieno ruso pravoslavo, pavienio.

Craigneuko lietuviai nevisi turi darbą vienodą: dalis dirba prie geležies fabrikų, o kita prie anglių kasyklų. Ir vieny, ir kitų darbas sunkus, gi uždarbis daug priguli nuo darbo rušies, darbininko gabumo, kartais net paprastos aklos laimės. Fabrikantai gauna į sąvaite nuo 25 šilingų iki 35. Čia tai labiausiai priguli nuo darbo rušies: kitas lietuvis dirba darbą ir sunkesnį, bet mažai apmokamą, kad tuo tarpu jo draugas už lengvesnį darbą gauna daugiau. Tik nėra del lietuvių lengvesnių darbų, ypač gerai apmokamų: jei toks darbas prie fabrikų ir pasitaiko, tai praverčia anglams patiems. Prie kasyklų daug priguli nuo darbininko apskurumo ir laimikio: daugiau jis prikas-daugiau gaus. Kartais kliuvus prie lengvai išemamos anglies į vieną dieną uždirbama keliolika šilingų, kad kitomis dienomis neprikasama nė už mažiausią dienos uždarbį: paskirtus 7 šilingus, kokiame atvejuje kompanija turi, kaip sakosi, „pridėti savo.“ Apskritai kalbant, angliakasio uždarbis į sąvaite svyruoja tarpe 35-45 šilingų.

Lietuvių *Craigneuke* užlaikoma dvi kriautuvi labiausiai valgomų dalykų: viena iš tų priguli „Varpo“ kompanijai, kurios centrale kriautuvi randasi Bellshill'j, kita gi priklauso tulam „pruselini“ iš Lietuvos, įsitaisiusiam irgi kelius sau skyrius kitose lietuvių kolonijose.

Apie *Craigneuko* lietuvius galima beveik tą patį pasakyti, ką ir apie

Carfin'o: tie patys gerumai, tie patys trukumai.

Kunigo lietuviu čia, tiesa, netaip jau labai bijoma, kalėduojant 1913 metais tereikėjo aplenkti iš viso 78 tik 8 šeimynas, kas neišrodo daug, prisimenant, jog kalėdavimas tas buvo subatvakaryj, kurs nemažai kieno pašvenčiamas girtuokliavimui. Deja, ir taip dar kai kur užeita „linksmesnė“ kompanija prie ap-laistyto alumi stalo. Kartais užklausus: kur toks ir toks ložninkas, kur pats šeimyninkas? atsakymas susigėdusios šeimyninkės vos pasigirdavo: išėjo į „storę“ (kriautuvi). — „Argi taip ilgai „storėje“ ir perka? Galėjo gi dieną nusipirkti kas reikia, patėmijo kur ten kunigas, abejodamas ypač apie pavienius, kuriems, paprastai, viską superka gspadinės. — „Nusipirkt tai, atsakytasumaniai, kits gal jau ir nuo pat rytmečio nusipirko, tik gėda dieną pirkinį nešti, tai ant vietos suvartoja, arba laukia kol pritems labiau...“

Šv. Kazimiero Parapijinė susidarė *Craigneuke* atvykus į Škotiją antram kunigui, 1912 m. Seniau čia visus bažnytinius reikalus apri-pindavo kanauninkas Ritchie, biškį pramokęs lietuviškai. Labiau susipratę lietuviai sušaukė susirinkimą ir visų buvo nutarta prisidėti prie Šv. Kazimiero Draugijos su ta išlyga, kad lietuvis kunigas atsilankytų kaip galima tankiaus. Lietuvių spiriamas kanauninkas galutinai užkvietė lietuvius kunigus atsilankyti su pamaldomis kada galima. Kanauninkas pats lietuviams galėjo atlikinėti pamaldas senoviškai, už ką lietuviai pasižadėjo ir toliau nešti mokięšius po 6d nuo vyro ir mėnesį, į Šv. Kazimiero Draugiją mokant atskirai, irgi po tiek pat.

Lietuviai kunigai pradėjo lankyti tą vietą, išpradžią tankiau, paskui, likus vienam kunigui, rečiau, antgalo vėl tankiau. Bet prie Šv. Kazimiero Dr. teprisidėjo vos mažoji dalis, niekad ji neskaite virš 90 narių. Laikui bėgant kilo agitacija kad, girdi, lietuvis kunigas čia nereikalingas, pakanka anglo, vis vien bil kunigas, kad ir ant pirštų-bil susirodom ir t.t. To delei ir kitų priešasčių skaitlius mokančių į Parapijinę nupuolė iki 60 vyrų, išviso skaitliams 169! Kai Carfine išsikalbauta prigulėjimu „prie Orro,“ taip *Craigneuke* „prie kanauninko.“ Kas įdomiausio, tai nemažai iš išsikalbavusių, pirm pradėsiant lietuviams kunigams atsilankyti į *Craigneuką*, neprisidėdavo nė prie kanauninko: kam, girdi, mokėsiu jam, jei jo žponiškai nė nesuprantu; ar jis negalėtų lietuvi kunigą atsaukti? Norintems išsikaltit nestinga niekad priešasčių. Kiti, pavizdžiu, išsikalba ir taip: ir tam duok, ir kitam mokėk, ir trečias ranką atkišes, et, verčiau nė vienam! Daugelis taip ir darydavo, o ir dabar daro, nors bažnyčia ir kunigų patarnavimais bent retkarčiais pasinaudoja. Jog „kanauninkas“ tebuvo tik išsikalbavimu nuo prisidėjimo prie Šv. Kazimiero Draugijos aišku kad ir iš to, kad to kanauninko jau seniai *Craigneuke* nėra, o skaitlius prigulinių prie Parapijinės nepadaugėjo nė ant vieno...

Užsiimant dvasiniais lietuvių reikalais ir kanauninkui Ritchie—nelengva buvo nuspresti, kiek žmonių dar teblankydavos į bažnyčią ir prie sakramentų. Bet moralis lietuvių tikiškinis susipratimas dar tebėra menkas, yra kur bažnyčios priešams išsitiesti pilnai. Žymi dauguma, tiesa, katalikai, taip bent save vadina, bet tvirtų principų, nesvyruojančių tarsi nendrė vėjo pučiama, o ypač nuoseklių katalikų visai tik saujelė.

Pabaiga bus.

„Socijalistų“ Atskilimas ir Aukų Klausimas

P. Bancevičiaus laiške į Red. (No. 36) išreiškė nuomonę, jog atskilimas socijalistų ir jų atskiras suvažiavimas neatneš aukų klausime Lietuvai nuostolio, bet paragins tik labiau lietuvius aukauti, nes kilis varžytinės. Man gi rodos, jog juo daugiau bus panašių atskilimų, juo mažiau aukų surinksim, daugiau bus triukšmo ir ceremonijų aukas renkant, daugiau pasklis kvailiausių paskalų. Kuomet iš vieno renkant per visus lietuvius niekas ant nieko neturėtų ką sakyti, nebūtų kuo nuo aukavimo išsikalbauti, aukautų beveik visi lietuviai, dabar, socijalistams pariočius sau pravarinę, žymi dalis silpnesnių protų ir nepastovių nuomonių žmonių ras nuo aukavimo sau kuogražiausius išsikalbėjimus.

Kas kita būtų, jei abidvi pusi rinktų aukas kits-kitai kelio neperžengiant; nevarytų priešingos agitacijos. Kas link katalikų ir prie jų prisidedančių bepartvyvių tai jie tikrai neves agitaciją aukų klausime, nes neturi visai agitatorių, o ypač neturi begėdiškų melagių, ką skleistų nepamatuotas paskalas. Kitaip su „socijalistais“, kurie agitatorių net per daug turi, gali juos viešai per „R-nį“ siulyti ant parsamdymo, o palaida laisvė visus juos išriša nuo gėdos. Jog tai ne tuščias tvirtinimas gali parodyti kad ir gausus faktai iš praeities bei dabarties. 1^a Pasielgimai „socijalistų“ renkant aukas „Saulėi.“ Tada jie tarpe kitų kvailiausių paskalų spausdintais žodžiais tvirtino, jog „Saulė“ nė nemananti namų statyti, o kunigai renką aukas šimts žino kam, nors žiednas Kauno asilelis žinojo, jog tie namai jau baigiami statyt, nes pats gal gavo jų stogui plytas vilkti! ...2^a Pasielgimas jų renkant aukas sušelpimui jurininkų ir kareivių familijų, per karę nukentėjusių: netik kad mūsų „socijalistai“ prie tų aukų neprisidėjo, bet tiesiai nuo jų ir kitus lietuvius stengė atgrąžinti, paskleidę kuokviliausias paskalas. Tiesa, jog vidutiniško proto lietuviai ant jokių agitacijų nežiūrėjo, dabar irgi nežiūrės, bet kaip kvaila agitacija nebūtų, kaip negudriais prasimanymais ji nesiremtų, tai visgi dar atras nemažai už save minkštesnio proto žmonių, kurie viskam iškės. Pavildžiu, tulas Palace „socijalistas“, pritariant savo draugams, tvirtino, jog aukos kareivių ir jurininkų familijų sušelpimui suvartota ... pirkimui armotų... nes ne kun. Norbutas jas padalino!... Jog dabartinės aukos eis milijonieriams ir telegrafų stulpų atstatymui, eis dvarininkams aklių supirkimui, kadangi tai „R-nis“ žino!... Paaiškinus gi, jog tai grinas šmeižtas, jog komitetas kareivių ir jurininkų familijų fundo, jei dažinotų apie tą begėdišką šmeižtą, mokėtų pertikrinti jo skelbėją, jog „R-nis“ joks autoritetas, tie patys „socijalistai“, biški išsigandę „del karės laiko“, visgi atsargiai pritarė: jog mūsų draugas *pirodė*, kad už aukas bus supirktos armos!... Iš to

aišku, jog sukvailintam žmoguiui kartais ir kvailiausias argumentas „mačija“, yra *pirodymu*.

To delei, man rodos, atsmetimas „socijalistų“ aukų klausimui atneš daug daugiau bledies neg naudos, nevieną paragins prie išsikalbavimo: *duoti komitetui, prie kurio prigulės kunigas*, o gal ir abudu, saugok Dieve, *neverta*, jog ir „socijalistai“, o jie oį kaip gudrus žmonės, taip sako; rasi dar *jie už tas aukas nupirks kokią carui pypkę* prezento, ar pagamins armotas... *duoti gi „socijalistams“? irgi neapsimoka*, nes ten *nebus...kunigu*, o *aukos gal dar nueiti brauningų revoliucijai supirkimui*, arba „socijalizmo Škotijoje palaikymui: ar ne patys socijalistai tvirtina, jog šelpdami „R-nį“ per tą patį faktą šelpime savo „brolius Lietuvojė“...

Todėlei katalikų ir bepartvyvių daryta nuolaidos, kad išvengus suskilimo ir priešingų agitacijų, kurios, be abejo, pakenks aukų rinkliavai. To delei į delegatų suvažiavimą išleista nemažai pačių „socijalistų“, iš tokio, pavildžiu, Craigneuko priimta net visus, kad didžiūmai, katalikams, neduota nė vieno atstovo. Bet „socijalistams“ rupėjo tik sukelti triukšmo kuodaugiausiai, nesutikimus, o ne sušelpiti Lietuvą, per dēm „klerikališką ir davatkišką.“ Ar vel noras tuly „socijalistų“ jodinėti netik sprandais tamsesnių savo draugų, o ir katalikų, persvėrė, tik matom, kad „socijalistai“ vienybė suardė ir prie didesnių suiručių lietuvius kviešti nesiliauja. Nors visiems tiems, kurie mūsų „socijalistus“ pažįsta, tas ne naujiena, bet visgi gaila, kad net tėvynės vargai nepajiegė jų patraukti prie vienybės taip nepartyviškame klausime, kuriu yra Lietuvos šelpimas.—*Tševivis*.

KORESPONDENCIJOS.

Bellshill—22 Lapkričio turėjom socijalistų kvieštą mitingą aukų klausime. Pirmiausiai kaž koks „socijalistas“ išpludo katalikus ir kunigus, išvadines juos šmitais, macochais, paleistuviais, laikandais paleistuvystės namus ir užmušinėjančiais mažus vaikus ir t.t., visas žinias semdamas iš „Keleivio“ galvočiaus A. Booben'o. Net tulas lietuvis V. neiškentęs užprotestavo, bet išrinkus jį „činovnikus“—delegatus, protestą atšaukė. Pagalios nutarta prie Škotijos macochu ir šmitų nesidėt, o daryt savo suvažiavimą. Gražus bepartvyviškumas „šakininkų“ mados!...

Ant mitingo pasiklausyt buvo nemaž ir lietuvių katalikų, bet protestuot prieš dergimą mažai kas bedrįso. *Buvęs.*

Ar pirmas tai „socijalistų“ mitingas? Ar negalėjo iškalno žinot koks jis bus? O žinant ar daug gudrybės buvo ant jo nueit ir plepalus klausyt. *Red.*

Craigneuk—22 Lapkričio po pamaldų kun. Norbutas laikė prakalbą apie Lietuvos vargus kareikius ir reikalą tėvynę šelpt. Ypač

pabriežė reikalą šelpt tuos, ką neturi duonos, visai suvargę. Žmonių prakalbos pasiklausyt prisirinko nemažai, man rodės galėjo but į du šimtu. Delegatais išrinkta tris „socijalistai“ ir vienas „spindulietis. Gan keista, kodėl craigneukiečiai taip gerbia socijalistus. *A. S-is.*

Mums rodos, išrinkta ne del to, kad taip „socijalistai“ ten gerbiami, o del to, kad susipratusių katalikų ten nedaug. Socijalistų kandidatai gavo po 40, maž daug, balsų, už juos balsavo, pavildžiu, beveik visi „spinduliečiai“ ir t.t. Tuotarpu katalikų kandidatai gavo balsus blaivininkų ir vieno—neblaivininko iš kurių kai kas dar pasigyry visai nebalsavęs: aš tai, girdi, padariau mandriai, nebalsavau ant „socijalistų“...tik ant vieno kunigo balsavau! Todėl socijalistams nebuvo sunku gauti po keljus balsus viršaus. *Red.*

Carfin—20 lapkričio buvo čia jaunomenės vakaras-koncertas su vaidinimais. Rodė „Džuką ir Žydą“ ir t.t. Padainuota kelios dainelės. Atlikta viskas gerai, nors tai pirmas šios rušies vakaras. Tvarka irgi buvo gera, tik pabaigoj pora igėrusių mėgino išsiskverbtį į vakarelį ir vos pasisekė jų neišleisti. Tikėtų kainos buvo diktokos, bet užtai svečius gerai privaišinta valgiais ir nesvajinančiais gėrimais. Pasakyta kelios prakalbos, po kurių Lietuvos nukentėjusių nuo karės fondui surinkta aukų £1 1s 0½d.

Vakaro šeimyninko tarnas.

Glengarnock.—Glengarnock'o lietuviams retai kada esti geros dienos, čia eina labai nereguliariškai darbai. Šiuo tarpu fabrikai žada visai sustoti. Apgarsinta apie tai darbininkams, buvo jau apie tai rašyta ir anglų laikraščiuose. Delei to čionykščiai lietuviai nusiminę, atšalę labiaus neg kitur prie naudingų viešų užmanymų. Pereitą nedėldienį po pamaldų buvo kalbėta apie rinkliavą Lietuvai šelpti. Pasiuntinio į viešą suvažiavimą nerinkta, bet žadėta pagal išgalės prisidėti aukuojant suvažiavimo išrinktam komitetui.

Keturakis.

Glengarnock.—Iš čionykščių lietuvių, Škotijoje gimusių arba užaugusių ir mokyklas išėjusių 3 yra anglų kariumenėje: Šakevičius ir dusunų Andriejauskis. Kiti jau išvažiavę į Franciją į karės lauką. Daug neramumo buvo padarę vietiniai škocai savo gaudinimais, kad ir lietuvius imsią į kariumenę čionai, arba varysią Rusijos kariumenėn į karę. Dabar lietuviai aprimo. Jonas Ramanauskas ir Jonas Rimša prieš karę iškeliavo Lietuvon ir jau esą paimti kariumenėn, o gal jau ir žuvę karės lauke.

Tas Pats.

Liverpool—Čia lietuvių randasi gerokas burelis, tik visi iškrikę tarsi Grigo bites, tad ir suskajtyti sunku. Dirba daugiausiai cukiernėje. Draugijos jokios neturim nė tvirti nemanom, nors mūsų keli šimtai. Nes daug kam nėra jokių troksmių nė reiaklavimų, bil tik

butų „pantea“—alaus bonką, Retkarčiais atvažiuoja čia kun. Hughes išpažinties klausyti, jis moka šiek tiek lietuviškai, bet į bažnyčią ateina vienas kitas lietuvis, keletas bobelių ir viskas...Nežinia, ar kada ir mes susilauksim žmoniškesnio gyvenimo. *A. Kaputis.*

Red.-leidėjas Kun. J. Norbutas

—) GERIAUSIA DOVANA (—
draugams ietuvoje, tai tikras lietuvių katalikų laikraštis
—'DRAUGAS'—

Draugas paduoda žinių iš viso pasaulio, nušviečia Amerikos lietuvių gyvenimą, suteikia daug skaitymo iš visuomenės gyvenimo, politikos ir literatūros ir yra geriausiam draugas lietuviams darbininkams Amerikoje, Anglijoje ir Lietuvoje. Rusų cenzura *Draugą* į Lietuvą inleidžia.

Draugas atsieina—Amerikoje: Metams \$2.00, pusei metų \$1.00; ietuvoje: metams \$3.00, pusei metų \$1.50

Su visokiais reikalais adresuokite **'Draugas' Publishing Co.** 1800 West 48th St., Chicago, Ill.

Bellshill Theatre

DAILIAUSI ir AIŠKIAUSI PAVEIKSLAI.

Vaidinimai du kartu kas vakarą ant 7 ir 9.

FIGIOS KAINOS:
3d 6d ir 9d

DAUGIAUSIAI

Naudingų ir žingeidžių žinių paduoda savaitinis laikraštis

'LIETUVA'

(SU PAVEIKSLAIS)

Kaina visiems metams Škotijoje ir Anglijoje 12 šil. 4 pen. (\$ 3.00).

Pareikalaukite, kad prisiųstų Jums vieną numerį už dyką.

Rašydami adresuokit taip:

LIETUVA,
3252 S. Halsted St.
CHICAGO, ILL., U.S.A.

LIETUVIŠKAS SKRIPKORIUS

A. Rupeika,

III Norfolk Street, 2 up,
GLASGOW, S.S.

Printed by J. A. WALKER, Bellshill

Published by Rev. J. NORBUT, Mossend

Saturday, 28th November, 1914